

SČÍTÁNÍ LIDU

Slušelo by se, abych své první vyprávění začala alespoň stručným nástinem historie všech částí obce. Tak bychom měli už jakýsi základ či východisko k našemu dalšímu povídání.

Nicméně.

O půlnoci z pátku na sobotu začalo v Česku po deseti letech zase celostátní Sčítání obyvatel a i když od rána CSU pozastavil sčítání on-line kvůli přetížení systému, je jisté, že nakonec se určitě všichni spočítáme. Jde totiž o vesměs důležité údaje a to věděli i naši předkové, vrchnost zvláště, a proto se konala Sčítání lidu.

Jak moc důležité jsou údaje ze starých sčítacích archů pro badatele a genealogy si možná ani neumíte představit. A co všechno se z nich dá vyčíst!

A teď už jsem se dostala k tématu dnešního vyprávění. Sčítání. Než však přejdu k tomu, co vás asi nejvíce zajímá, začnu nejdříve trochu zeširoka.

První Sčítání lidu (i např. v urbářích lze nalézt seznamy poddaných, existují i Soupisy lidu k daňovým a vojenským účelům, ale o tom až někdy později, ale dnes se budu věnovat pouze tomu Sčítání), **které mám k dispozici, je z roku 1857.**

Toto sčítání je označováno jako přechod mezi Soupisy obyvatel a moderním sčítáním lidu a je bezpochyby významným informačním zdrojem a historickým dokumentem o době, ve které probíhalo.

Na přípravu sčítání měli úředníci jen sedm měsíců, vzhledem k tomu, že Císařské nařízení č. 67, podle kterého se sčítání mělo konat, vydala Marie Terezie 23. března roku 1957.

Sčítání se konalo v celém rakousku-uhersku k jednomu dni, a to k 31.říjnu 1857.

Do sčítání bylo zahrnuto veškeré obyvatelstvo a sčítány byly i osoby v tento den nepřítomné, které měly v obci domovské právo a cizinci. Sčítáno bylo i domácí zvířectvo. Pamatováno bylo i na příslušné **sankce** za záměrné udání nepravdivých údajů či za vyhýbání se sčítání. Okresní úřad mohl uložit pokutu ve výši od 1 zl. až do 20 zl. k. m., která měla připadnout do fondu chudých dané obce, nebo trest až týdenního vězení.

Za každou obytnou budovu byl vyplněn česko-německý formulář, který potvrdil podpisem majitel domu. Představený obce a sčítací komisaři pak odpovídali za sestavení sumářů za obec.

A co tedy lze ze sčítacích archů zjistit? Především to, kdo v daném č.p. bydlel. Když pátráte po předcích, můžete si samozřejmě pomoci údaji z matrik udělat obrázek o rodině, ale už se nedozvíte třeba to, že rodina měla děvečku či čeledína, že dcera či syn se zdržovali ve službě či v učení a kde v tu dobu byli atd. Při bádání mohou napomoci i další údaje, jako datum narození, stav, náboženství, způsob obživy či případné poznámky v posledním sloupci. Za pozornost stojí i počty hospodářských zvířat.

A ještě pár zajímavých statistických dat:

V letech 1850 – 1860 se pohybovala průměrná délka života u mužů 32 let a u žen 34, kojenecká úmrtnost byla 255 zemřelých do 1 roku na 1000 živě narozených, což byla třetina všech zemřelých.

A teď už se konečně, po tom dlouhém úvodu, mohu vrátit k několika zajímavostem, které jsem vybrala ze **sčítacích archů Geršova, Otína a Pohorílek z roku 1857**.

Geršov:

je v roce 1857 sčítán jako součást Měřína, ale na vlastních sčítacích arších jako

Gerschorf - čp. od 195 po 206, tedy 12 domů. Dozvídáme se např. že:

- první dva domy (čp. 195 a čp. 196) patřily Franzi Kolouchovi a byly v době sčítání unbewohnt (neobydlené).
- příjmení osadníků nejstarších -Dwořak, Peschtal, Trutna, Caha, Baczak, Pospischil, Brodsky, Dočekal, Příhoda... a složení jednotlivých rodin
- v obci nežili jenom katolíci, ale i evangelíci - helvéti.

Otín:

Wottin měl v roce 1857 celkem 23 čísel popisných.

A i pro otínské přidám pár zajímavostí ze sčítacích archů. Např., že:

- v čp. 1 bydlel Kollouch Jan, gruntovník, který měl dva koně. Připomínám to proto, že další koně v obci měli už jen gruntovník Lettmaaiier Franz (2) v čp. 5 a Bárta Josef (2) v čp. 18,
- v obci žilo 15 „cizích obyvatel“ (s domovským právem v jiné obci) – většinou čeládka na gruntech - děvečky, čeledíni, pacholci...
- v čp. 17 žila gruntovnice, vdova Veronika Bártová, jejíž syn Josef studoval až v Brně. Co vystudoval, nevím, ale právě tento údaj mě zaujal, protože nebylo tak běžné, mít děti na studiích. Studenty byste spočítali klidně na prstech jedné ruky. Už i reálka ve Velkém Meziříčí byla něco.

Pohořílky:

Tak ty měly v době sčítání 15 čísel popisných. Sčítaly se v rámci obce Paulínov.

A zajímavosti? Třeba, že:

- čp. 1 patřilo Lobkowitzům, ale bydlel tu Johan Worel (zřejmě správce?) s manželkou Amálií a dvěma dětmi, svobodný syn se učil v Jaroslavicích na kupce,
- mimo zemědělce, nádeníky, čeledíny a děvečky, tu najdeme z řemesel i tovaryše krejčovského (Josefa v čp. 9), truhlářského (Jana Střechu v čp. 4) a tkalce (Josefa Prudíka),
- z 15 čísel popisných patřilo pět (tedy celá třetina Pohorílek) různým Doležalům

(čp. 3, 9, 11, 13 a 14)

- *5 mládenců bylo v té době ve zbrojní službě vojenské (jeden u dragounů, druhý ve 4. batalionu pionerů, další u 7. dělostřeleckého pluku a dva u 8. pluku pěšího...)*

a mohli bychom pokračovat dál, otáčet listy jeden po druhém, dům od domu, řádek po řádku. Myslím, že teď mi možná dáte za pravdu, že takové bádání v historii obce může být i docela zajímavé...

A tak doufám, že k letošnímu sčítání obyvatel přistoupíte zodpovědně, aby i naši potomci měli jednou kde bádát.

Vaše kronikářka